

Helsinki 22.5.2009

Dnro 1507/5/09

Oikeusministeriö
PL 25

00023 VALTIONEUVOSTO

Oikeusministeriö

27. 05. 2009

ad 12/41/2007
LAVO

Viite: Kutsu kuulemistilaisuuteen 23.4.2009 OM 12/41/2007

MUISTIO

Oikeusministeriön hallintolainkäytön yleisten menettelysäännösten uudistamista valmisteleva hallintolainkäyttötoimikunta on viitekohdassa mainitussa kirjeessään pyytänyt eduskunnan oikeusasiamiestä tai hänen edustajaansa kuultavaksi 25.5.2009 uudistuksen suuntaviivoista ja alustavista ehdotuksista.

Kuulemistilaisuutta varten tässä muistiossa esitetään joitakin havaintoja ehdotuksista.

1

Yleistä tarkastelua

Toimikunnan alustavassa ehdotuksessa hallintoprosessilaiksi tai laiksi oikeudenkäynnistä hallintotuomioistuimissa taikka hallintoprosessikaareksi ei esitetä muutoksia nykyisen hallintolainkäyttölain keskeisiin periaatteisiin. Uusia säännöksiä on tarkastettu ja tarkennettu siten, että hallintolainkäytössä noudatettava menettely ilmenisi laista nykyistä selkeämmin. Laissa olisivat pääosin omat säännökset menettelykysymyksistä ja viittauksia oikeudenkäymiskaareen (OK) vähennettäisiin. Tämä lähtökohta on lain selkeyden kannalta onnistunut.

Ehdotettu laki jakaantuisi kolmeen osaan ja 18 lukuun. Siinä olisi runsaasti yli 100 pykälää, kun nykyisessä laissa on runsaat 80 pykälää. Uudessa laissa säädettäisiin erikseen muutoksenhausta hallintopäätökseen (lain 2 luku) ja muutoksenhausta hallintotuomioistuimen päätökseen (lain 3 luku). Ministeriön ja muun valtion viranomaisen päätöksestä saisi valittaa hallinto-oikeuteen. Sen sijaan valtioneuvoston yleisistunnosta valitettaisiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Lain 7 luvussa säädettäisiin hallintopäätöksen täytäntöönpanosta ja turvaamismääräyksestä. Hallinto-oikeudelle säädettäisiin mahdollisuus antaa oikeuden toteuttamista tai velvollisuuden noudattamista koskeva turvaamismääräys. Asian käsittelyä ja selvittämistä koskevassa lain 8 luvussa säädettäisiin virallisperiaatteesta. Tuomioistuimen olisi huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi ja tarvittaessa osoitettava oikeudenkäynnin osapuolille, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää. Osapuolten olisi kuitenkin myötävaikutettava asia selvittämiseen.

Lain 13 luvun mukaan ylimääräisistä muutoksenhakukeinoista purku ja kantelu yhdistettäisiin puruksi. Kantelu- ja purkuperusteet yhdistettäisiin kuudeksi purkuperusteeksi. Hallinto-oikeudella olisi toimivalta purkaa viranomaisen tekemä päätös. Korkein hallinto-oikeus voisi purkaa valtioneuvoston yleisistunnon ja hallintotuomioistuimen päätöksen. Menetetyn määräajan sijaista ylimääräisenä muutoksenhakukeinona oli uusi määräaika. Sitä haettaisiin siltä hallintotuomioistuimelta, jolle asiassa valitetaan.

Lain 16 luvussa olisivat työryhmän jatkovalmistelun pohjalta eduskunnan lakivaliokunnan mietinnön (LaVM 3/2009) edellyttämällä tavalla säännökset oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä. Asian kiireellisenä käsittelemisestä säädettäisiin lain 8 luvun 59 §:ssä.

2

Eräitä havaintoja ehdotuksesta

Prosessityöryhmän luonnoksen mukaan työnimenä laille on hallintoprosessilaki. Muita vaihtoehtoja ovat laki oikeudenkäynnistä hallintotuomioistuimissa ja hallintoprosessikaari. Rikosasioiden oikeudenkäynnistä säädetään laissa oikeudenkäynnistä rikosasioissa. Vastaavalla tavalla hallintolainkäytöstä voitaisiin säätää laissa oikeudenkäynnistä hallintoasioissa.

Lakiehdotuksen 1 luvussa olisivat yleiset säännökset ja lain soveltamisalaa koskevat säännökset. Lain 1 §:ssä säädettäisiin lain tarkoituksesta toteuttaa oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä hallintotuomioistuimessa. Lain 2 §:ssä säädettäisiin lain soveltamisalasta. Lakia sovellettaisiin hallintolainkäyttöön yleisissä hallintotuomioistuimissa sekä vakuutus oikeudessa, markkinaoikeudessa ja valitusasioita käsittelemään perustetuissa lautakunnissa.

Lakiehdotuksen 4 a §:ssä säädetään esteellisyydestä. Säännöksessä todetaan, että tuomari ei saa käsitellä asiaa, jos hän on esteellinen. Muuten esteellisyydestä viitataan OK 13 luvun säännöksiin. Hallinto-oikeuslain mukaan hallinto-oikeuden esittelijöitä ovat hallinto-oikeussihteerit ja notaarit. Merkittävä osa hallinto-oikeuden ratkaisuista tehdään esittelystä. Tämän vuoksi pykälässä voisi olla perusteltua pelkän viittauksen sijasta säätää OK 13: 2 §:n tavoin tuomarin esteellisyyden soveltamisesta myös tuomioistuimen muuhun jäseneseen, esittelijään, pöytäkirjanpitäjään ja siihen, joka tuomioistuimessa ratkaisee asian tai voi olla läsnä asiaa ratkaistaessa.

Ehdotuksen 2 luvussa säädetään muutoksenhausta hallintopäätökseen. Lain 5 §:ssä säädetään asianosaisen ja 6 §:ssä viranomaisen valitusoikeudesta. Lain 7 §:ssä säädetään hallintopäätöksen valituskelpoisuudesta. Pykälän 3 momentin mukaan, jos laissa säädetään, että päätökseen haetaan muutosta ensin oikaisuvaatimuksella, valituksen saa tehdä vasta oikaisuvaatimukseen annetusta päätöksestä.

Lain 8 §:ssä säädetään valituksesta eri viranomaisten hallintopäätöksestä. Valitukset hallintoviranomaisten päätöksestä tulee yleensä tehdä hallinto-oikeuteen. Hallinto-oikeuteen valitettaisiin myös yksityisen julkista hallintotehtävää hoitaessaan tekemästä päätöksestä. Vain valtioneuvoston yleisistunnon päätöksestä valitettaisiin korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

Ehdotuksessa ei ole lausuttu mitään eduskunnan ja sen virastojen hallintopäätösten valituskelpoisuudesta. Oikeuskirjallisuudessa (Hallberg – Ignatius – Kanninen: Hallintolainkäyttölaki, Helsinki 1997, s. 367) on todettu, että eduskunnan hallintopäätöksiin voidaan hakea muutosta ylimääräisillä muutoksenhakuineilla, vaikka valitusoikeutta ei ole hallintolainkäyttölain mukaan niin kuin ei myöskään hallintovalituslain mukaan kuten KHO:n ratkaisusta 26.3.1084 t. 1094 ilmenee.

Hallintolain 2 §:n 2 momentin mukaan tätä lakia sovelletaan valtion viranomaisissa, kunnallisissa viranomaisissa ja itsenäisissä julkisoikeudellisissa laitoksissa sekä eduskunnan ja tasavallan presidentin kansliassa. Erityislainsäädännössä, esimerkiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 33 §, säädetään, että muun ohella eduskunnan viraston päätöksestä valitetaan korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Lakiehdotuksessa tai sen perusteluissa voisi olla syytä mainita valittamisesta myös hallintolain 2 §:n 2 momentissa mainittujen muiden viranomaisten, kuten eduskunnan virastojen, hallintopäätöksiin.

Lakiehdotuksen 2 luvun 10 §:ssä säädettäisiin asiakokonaisuuksien yhdistämisestä hallinto-oikeudessa. Hallinto-oikeus voisi siirtää asian toiseen hallinto-oikeuteen, jos siellä on vireillä samaan asiakokonaisuuteen kuuluva asia ja asian yhdessä käsitteleminen on erityisestä syystä tarpeen. Ennen siirtoa asianosaista on kuultava. Tällainen asioiden yhdessä käsitteleminen voisi olla tarpeen esimerkiksi verotarkastuksiin perustuvissa yhtiöiden ja niiden työntekijöiden verovalitusten ratkaisemisessa ja myös yhtiöiden ja niiden osakkaiden verovalitusten käsittelyssä. Näissä valituksissa on lähtökohtaisesti perusteena sama tarkastuskertomus ja asiassa saatu muu selvitys, jolloin samaa näyttöä ei tarvitsisi arvioida eri hallintotuomioistuimissa. Ehdotettu asiakokonaisuuksien yhdistäminen edistää oikeudenkäytön joustavuutta ja yhdenmukaisuutta.

Lakiehdotuksen 3 luvussa ovat säännökset muutoksenhausta hallintotuomioistuimen päätöksestä. Lain 13 §:ssä säädettäisiin viranomaisen valitusoikeudesta. Sääntely poikkeaa edellisen luvun 6 §:ssä säädetyistä viranomaisen valitusoikeudesta, sillä myös hallintopäätöksen tehnyt viranomainen voisi valittaa korkeimpaan hallinto-oikeuteen, jos valittaminen on tarpeen soveltamiskäytännön yhdenmukaisuuden turvaamiseksi. Päätöksen tehneelle viranomaiselle lienee erityisen tärkeää hakea valituksin korkeimmalta hallinto-oikeudelta vahvistusta ratkaisukäytännön yhdenmukaisuuteen. Ehdotus vaikuttaa perustellulta.

Ehdotuksen 4 luvussa säädetään puhevallasta. Lain 20 §:n 3 momentin mukaan kunnan puhevallasta ja sen käyttämisestä säädetään kunta-laissa. Kuntalain 23 §:n mukaan kunnanhallitus valvoo kunnan etua ja, jollei johtosäännössä toisin määrätä, edustaa kuntaa ja käyttää sen puhevaltaa. Kuntalain 24 §:n 5 momentin mukaan myös kunnanjohtajalla tai pormestarilla on oikeus käyttää puhevaltaa kunnanhallituksen puolesta. Erityislainsäädännön perusteella kuitenkin kunnan jokin lautakunta voi toimia esimerkiksi lupaviranomaisena ja valvontaviranomaisena. Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun KHO 2004: 54 mukaan tällaisessa tilanteessa kunnanhallituksella ei ollut oikeutta tehdä valitusta hallinto-oikeuden päätöksestä, vaan valitusoikeus oli kysymyksessä olevalta lautakunnalla. Säännösehdotuksen sanamuoto jättää epäselväksi, onko "muulla viranomaisella ja laitoksella" tarkoitettu kunnallisia viranomaisia vai yleisesti kaikkia viranomaisia. Sääntelyä voisi olla syytä tarkentaa.

Lakiehdotuksen valituksen tekemistä koskevassa 6 luvussa uutta on 31 §:n valitusperusteiden sääntely. Pykälän 1 momentin mukaan valituksen saisi tehdä vain sillä perusteella, että päätös lainvastainen. Pykälän 2 momentissa luetellaan lainvastaisuuden perusteet. Ehdotuksesta ei ilmene, onko esitetty valitusperusteiden luettelo tarkoitettu tyhjentäväksi, vai voisiko lainvastaisuus nojautua johonkin rinnastettavaan perusteeseen. Myöskään ehdotuksesta ei ilmene, onko tarkoitus sulkea valituksen ulkopuolelle kohtuusperusteiset valitukset. Esimerkiksi arvioverotuksen, veronkorotuksen tai muun hallinnollisen seuraamuksen määrää on voitu vaatia alennettavaksi, koska seuraamusta on pidetty kohtuuttomana. Jos muutoksenhakija ei osaa vedota lainvastaisuuteen, merkitäisikö tämä valituksen hylkäämistä tai tutkimatta jättämistä. Tällainen lopputulos ei palvelisi lain 1 §:ssä säädettyä ehdotettua lain tarkoitusta.

Uutta sääntelyä olisi myös ehdotuksen 35 §:n 2 momentissa tuomioistuimelle säädetty mahdollisuus kohtuuttoman viivästyksen estämiseksi tai muusta erityisestä syystä asettaa määräaika, jonka jälkeen uutta selvitystä ei saa enää esittää. Perustelujen mukaan tarkoituksena olisi esittää jatkuvan lisäselvityksen esittäminen. Perusteluihin on tarkoitus kirjata, että tuomioistuimen olisi ratkaistava asia määräajan jälkeen viivytyksettä. Kun säännöksen tarkoituksena lienee lisätä tuomioistuin käsittelyn joutuisuutta, saattaisi olla perusteltua, että tämä tuomioistuimen velvollisuus ratkaista asia määräajan jälkeen viivytyksettä ilmenisi itse säännöksestä.

Lakiehdotuksen 7 luvussa säädetään hallintopäätöksen täytäntöönpanosta ja turvaamismääräyksestä. Lain 40 §:n 1 momentin mukaan päätöksen tehnyt viranomainen voisi siinä säädetyillä edellytyksillä panna päätöksen täytäntöön. Pykälän 2 momentin mukaan päätöksen täytäntöönpanosta on heti ilmoitettava asiaa käsittelevällä viranomaisella. Monissa asiaryhmissä, kuten verotuksessa, on erityislainsäädäntöön perustuvat pitkät valitusajat ja saatavat saadaan ulosottaa ilman päätöstä tai tuomiota. Koskeeko sääntely myös veroviranomaisia, esimerkiksi verotuksen oikaisulautakuntaa tai verotuksen toimittanutta verovirastoa.

Näillä usein ei kuitenkaan ole tietoa siitä, miten asian perintä on edennyt veroviraston erillisessä veronkanto- ja perintäyksikössä. Kunnissa puolestaan viranhaltija on voinut tehdä esimerkiksi takaisinperintää koskevan päätöksen, johon haetaan oikaisuvaatimuksin muutosta lautakunnalta. Viranhaltija ei aina tiedä valituksesta hallinto-oikeuteen. Onko lautakunnan vai viranhaltijan velvollisuutena selvittää ja ilmoittaa päätöksen mahdollisesta täytäntöönpanosta tuomioistuimelle. Sääntelyä lienee syytä täsmentää.

Lakiehdotuksen 41 §:ssä säädetään täytäntöönpanomääräyksestä. Pykälästä ei ilmene, miten tällainen asia voi tulla vireille hallinto-oikeudessa. Voiko hallinto-oikeus antaa viran puolesta määräyksen vai edellyttääkö se hakemusta. Säännöksestä tulisi ilmetä, että määräys voidaan antaa viran puolesta tai valittajan vaatimuksesta.

Lain 42 §:n turvaamismääräys puolestaan perustuu ehdotuksen perustelujen mukaan tuomioistuinlaitoksen kehittämiskomitean mietintöön (KM 2003:3). Mietinnössä viitataan Euroopan neuvon ministerikomitean suositukseen R (89) 8 turvaamistoimista hallintoasioissa. Siinä edellytetään muun ohella, että kiireellisissä tapauksissa tai silloin, kun on tehty hallinnollinen oikaisuvaatimus, tulisi olla oikeus pyytää tuomioistuinta määräämän turvaamistoimenpide jo ennen pääasian vireille tuloa tuomioistuimessa. Kun kysymyksessä on uusi toimenpide, voisi olla syytä selostaa nämä sääntelyn taustalla olevat perusteet itse säännöksessä.

Lakiehdotuksen 8 luvussa säädetään asian käsittelystä ja selvittämisestä. Lain 44 §:ssä säädetään virallisperiaatteesta, jota täydentää osapuolten myötävaikuttamisvelvollisuus. Lain 45 §:n mukaan tuomioistuin voi rajoittaa selvityksen esittämistä, joka ei olisi tarpeen asian selvittämiseksi. Jos tuomioistuimelle toimitetaan aineistoa vastoin tällaista päätöstä, tuomioistuin voi palauttaa aineiston lähettäjälle. Perustelujen mukaan työryhmässä on keskusteltu mahdollisuudesta palauttaa tarpeetonta aineistoa ilman erillistä päätöstä ja toisen osapuolen kuulemista. Tällainen mahdollisuus vaikuttaa arveluttavalta. Asianosaisella ja toisella osapuolella saattaa olla tuomioistuimen käsityksestä hyvin poikkeava käsitys esitetyn aineiston tarpeellisuudesta. Jos tätä aineistoa palautettaisiin ilman tuomiota tai päätöstä, näiden tahojen luottamus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin saattaisi merkittävästi vaarantua.

Ehdotuksen 47 §:ssä säädetään hallintopäätöksen tehneen viranomaisen vastauksesta. Pykälän mukaan viranomaisen on tuomioistuimen pyynnöstä vastattava asianosaisen esittämiin vaatimuksiin ja toimitettava päätöksen perusteena olleet ja muut asiakirjat. Myöhemmin 52 §:ssä säädetään, että tuomioistuimen on asettava kohtuullinen määräaika, jonka kuluessa vastaus, selvitys tai muu asiakirja on toimitettava. Tuomioistuin voi ratkaista asian, vaikkei pyydettyä asiakirjaa ole toimitettu määräaikaan mennessä. Ehdotuksessa ei kuitenkaan esitetä viranomaisen vastauksen viivyttelyn korjaamiseksi sanktioita. Viranomaisen voi passiivisuudellaan merkittävästi viivyttää vastauksensa antamista ja siten koko oikeudenkäyntiä. Tällaisia tilanteita varten hallintotuomioistuimen tulisi voida puuttua viivyttelyyn asettamalla viranomaiselle esi-

merkiksi sakon uhalla määräaika vastauksen toimittamiselle. Tämän lisäksi hallintotuomioistuimella tulisi olla erityisen passiivisia viranomaisia varten mahdollisuus määrätä lakiehdotuksen 109 §:n nojalla viranomaiselle erityinen korvausvelvollisuus tarpeettomasta oikeudenkäynnin pitkittämisestä.

Lakiehdotuksen 50 §:n mukaan, jos tuomioistuin ei järjestä asianosaisen pyytämää suullista käsittelyä, tästä on ilmoitettava oikeudenkäynnin osapuolille. Samalla heille on varattava tilaisuus esittää lisäselvitystä. Ehdotus on erittäin perusteltu. Tällä tavalla asianosainen ja oikeudenkäynnin osapuoli voi halutessaan esittää selvityksensä kirjallisessa muodossa eikä käsittelyratkaisu tule heille yllätyksenä.

Lakiehdotuksen 9 luvussa säädetään yksityiskohtaisesti menettelystä suullisessa käsittelyssä. Muiden todistelukustannusten korvaamisesta säädetään 74 §:ssä. Pykälän 2 momentin viittaussäännöksessä lienee kirjoitusvirhe. Viitattu pykälä lienee 73. Lain 10 luvussa on katselmusta ja tarkastusta koskevat säännökset 75 ja 76 §. Molemmat säännökset sisältävät toimien määritelmät ja menettelyä koskevat määräykset. Ehdotettu sääntely selkeyttää toimenpiteiden luonnetta ja tarkoitusta sekä niitä koskevaa menettelyä.

Lakiehdotuksen 11 luvussa on säännökset hallintotuomioistuimen päätöksenteosta. Lain 78 §:ssä säädetään ratkaisuvaihtoehdoista. Pykälän 3 momentissa säädetään perusteet tutkimatta jättämiselle. Sääntely poikkeaa kohtien 4 ja 5 osalta vastaavasta hallintoriita-asian ratkaisun sääntelystä lain 104 §:n 2 momentissa. Pykälän 4 momentin mukaan jos valitus peruutetaan, tuomioistuin poistaa asian käsittelystä. Ehdotuksesta ei ilmene, onko tarkoituksena muuttaa vakiintunutta käytäntöä, jonka mukaan tällöin lausunnon antaminen raukeaa.

Lain 79 §:ssä säädetään päätöksen sisällöstä ja 80 §:ssä perustelemisesta. Jälkimmäisen pykälän 3 momentin mukaan valituslupaa koskeva päätös sekä muu kuin asian käsittelyn lopettava päätös voidaan perustella esittämällä pelkästään sovelletut lainkohdat. Ehdotusta voitaneen pitää perusteltuna, mutta sitä lienee kuitenkin syytä arvioida vielä EIS 6 §:n kannalta. Euroopan ihmisoikeustoimikunnan ja sittemmin -tuomioistuimen mukaan EIS 6 artikla (perusteluvaatimuksineen) ei yleensä sovellu valituslupan myöntämistä koskeviin menettelyihin. Valituslupamenettelyiden osalta EIT:n oikeuskäytännössä on tosin ollut tiettyä horjuvuutta (ks. Pellonpää, Matti: Euroopan ihmisoikeussopimus, 2005, s. 336).

Lain 81 §:ssä säädettäisiin asian käsittelyn viivästyksen hyvittämisestä alentamalla hallinnollista taloudellista seuraamuksen määrää tai poistamalla se kokonaan. Ehdotuksen 84 §:n mukaan tuomioistuin voi antaa päätöksensä täytäntöönpanoa koskevia määräyksiä. Ehdotuksesta ei kuitenkaan ilmene, millaisia määräyksiä ja millä perusteella niitä voitaisiin antaa.

Lakiehdotuksen 12 luvussa olisivat säännökset päätöksen korjaamisesta ja täydentämisestä. Lain 85 §:ssä säädettäisiin päätöksessä olevan kirjoitus- ja laskuvirheen korjaamisesta. Lain 86 §:ssä säädettäisiin päätöksen täydentämisestä. Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuin voi täydentää päätöstään, jos päätöksen antamisen jälkeen havaitaan, ettei päätös sisällä ratkaisua kaikkiin asiassa esitettyihin vaatimuksiin tai kannanottoa merkityksellisiin valitusperusteisiin. Pykälän 2 momentin mukaan täydentämisestä on kuultava oikeudenkäynnin osapuolia. Ehdotuksen perusteluissa viitataan Ruotsin hallintoprosessilakiin ja OK 24:11 §:ään sekä oikeusministeriön ehdotukseen 2/1994.

OK 24:11 §:n mukaan tuomioistuin voi asianosaisen vaatimuksesta täydentää tuomiotaan. Jos tuomiossa on jäänyt lausumatta sellaisesta asianosaisen vaatimuksesta, jossa sovinto ei ole sallittu, tuomio voidaan täydentää myös viran puolesta. Ehdotettu 86 § ei sen sijaan sisällä määräystä siitä, miten hallintolainkäytössä tällainen asia voi tulla vireille. Asian vireille tulosta olisi syytä säätää laissa.

Lakiehdotuksen 13 luvussa olisivat säännökset lainvoimaisen päätöksen purkamisesta ja uuden määräajan myöntämisestä. Purku ja kantelu olisi lain 90 §:ssä yhdistetty purkamiseksi. Lain 91 §:n mukaan hallinto-oikeus voi hakemuksesta purkaa viranomaisen tekemän päätöksen ja korkein hallinto-oikeus voi hakemuksesta purkaa valtioneuvoston yleisistunnon ja hallintotuomioistuimen päätöksen.

Lain 92 §:n 1 momentin mukaan purkua voi hakea asianosainen, viranomainen, jolla on valitusoikeus asiassa sekä valtioneuvoston oikeuskansleri ja eduskunnan oikeusasiamies. Pidän perusteltuna ja oikeustilaa selkeyttävänä sitä, että myös ylimpien laillisuusvalvojen mahdollisuudesta hakea purkua hallintoasioissa on nyt nimenomaisesti laissa säädetty.

Lain 92 §:n 2 momentin mukaan samassa asiassa saa hakea purkua vain kerran ilman erityisen painavaa syytä. Kun kantelu ja purku on yhdistetty yhdeksi ylimääräiseksi muutoksenhakekeinoiksi, puruksi, jota pääsääntöisesti saisi hakea vain kerran, kysymyksessä on merkittävä ylimääräisen muutoksenhakekeinojen rajoitus. Tällaisen rajoituksen tulee perustua painaviin ja perusteltuihin syihin, jotka tulee esittää ehdotuksen perusteluissa. Tässä yhteydessä voisi olla syytä arvioida myös lain 96 §:n 3 momenttia, jonka mukaan purkuhakemukseen annetusta päätöksestä ei saa valittaa eikä siihen saa hakea purkua.

Ehdotuksen 97 §:ssä säädettäisiin uuden määräajan hakemisesta. Tämä korvaisi menetetyn määräajan palauttamisen. Uutta määräaika haettaisiin siltä hallinto-oikeudelta, jolle asiassa valitetaan. Pykälän 4 momentin mukaan uutta määräaika on haettava viimeistään kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun määräaika päättyi. Nykyisin tämä määräaika on vuosi. Kun purkua on haettava lain 90 §:n 1 momentin kuulemisvirheen perusteella kuudessa kuukaudessa, kuuden kuukauden määräaika voisi olla perustellumpi myös uudelle määräajalle kuin suhteellisen lyhyt kolme kuukautta.

Lakiehdotuksen 14 luvussa säädetään hallintoriidasta ja muusta hallintokäyttöasiasta. Lain 104 §:ssä säädetäisiin hallintoriita-asian ratkaisusta. Kuten edellä on todettu, pykälän 2 momentin tutkimatta jättämistä koskeva luettelo poikkeaa lain 78 §:n 2 momentin luettelosta 4 ja 5 koh-tien osalta.

Lakiehdotuksen 15 luvussa säädetäisiin oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Säännökset ovat nykyistä yksityiskohtaisemmat ja osa viittauksista oikeudenkäymiskaareen avattaisiin. Lain 110 §:ssä säädetäisiin korvattavista oikeudenkäyntikuluista. Sääntely korvaisi viittauksen OK 21:8 §:n 1 momenttiin. Sen mukaan korvausta suoritetaan myös oikeudenkäynnin asianosaiselle aiheuttamasta työstä ja oikeudenkäyntiin välittömästi liittyvistä menetyksistä. Lain 110 §:n 2 momentin mukaan osapuolelle voidaan maksaa korvausta myös oikeudenkäynnistä aiheutuneesta työstä ja menetyksestä, jos hän ei ole käyttänyt asiamiestä tai jos maksamiseen on muuten erityinen syy. Erilainen sääntely saattaa aiheuttaa epätietoisuutta siitä, miten laajasti OK:n perusteella syntyneeseen ratkaisukäytäntöön voitaisiin nojautua hallintolainkäytössä.

Lain 16 lukuun otettaisiin työryhmän jatkovalmistelun pohjalta säännökset oikeudenkäynnin viivästymisen hyvittämisestä. Lain 59 §:ssä on alustava luonnos asian käsittelemisestä kiireellisenä. Pykälän 1 momentin mukaan tuomioistuim voi käsitellä asian kiireellisesti, jos siihen on erityisen painava syy. Pykälän 2 momentin mukaan, jos asianosainen pyytää asian käsittelemistä kiireellisenä, tuomioistuimen on ilmoitettava hänelle arvio asian käsittelyajasta.

Ehdotettu sääntely on huomattavasti löyhempää kuin eduskunnan juuri hyväksymä OK:n muutos. Sen 19 luvussa säädetään asian kiireelliseksi määrittämisestä. Luvun 1 §:n mukaan käräjäoikeus voi asianosaisen vaatimuksesta päättää, että asia määrätään kiireelliseksi, jos asian käsittelemiselle ennen muita asioita on erityisen painava syy ottaen huomioon oikeudenkäynnin kesto, asian laatu ja merkitys asianosaiselle sekä muut perusteet kiireelliseksi määrittämiselle. Luvun 4 §:n 1 momentin mukaan kiireelliseksi määrätty asia on käsiteltävä käräjäoikeudessa ilman aiheetonta viivytystä ennen muita asioita. Pykälän 2 momentin mukaan kiireelliseksi määrittäminen on voimassa kunnes pääasia on ratkaistu käräjäoikeudessa. Ehdotetun alustavan luonnoksen kaltainen sääntely ei voine merkittävästi nopeuttaa asioiden käsittelyä hallintotuomioistuimissa.

Oikeusasiamiehensihteeri

Ulla-Maija Lindström

